

Overweging 25 december 2017

Woord ons gegeven

Wiens geboorte vieren we vandaag eigenlijk? Doordat ik deze vraag stel kunnen we ons er niet van af maken met het eenvoudige antwoord dat we de geboorte van Jezus vieren. Dat is maar een deel van het antwoord. Er is meer aan de hand. Jezus' geboorte is ons tot teken. Het geeft een nieuwe betekenis aan ons leven. Er wordt een goddelijk woord aan ons leven gegeven. Er is een nieuwe geboorte, een nieuwe wereld, een nieuwe schepping.

Als we terugdenken aan het begin dan wordt verhaald hoe de schepping is uit het woord. God sprak en het was. Zijn spreken is creatief, het brengt in de wereld wat het zegt. In het tweede scheppingsverhaal is ook sprake van deze taaldaden. Door zijn woord geeft de mens naam aan alles in de wereld, door zijn woord scheidt de mens betekenis. En daarmee ordent hij de schepping voor zichzelf en brengt relatie aan tussen de dingen. Het in de wereld zijn is van God, maar de betekenis is door de mens. Zoals de mens ze noemen zou, zo zouden zij heten. Het woord is een kostbaar goed; het kan maken en breken.

Het begin van het Johannesevangelie vertelt over een nieuwe schepping. Het woord dat bij God is en dat God is komt in de wereld en de wereld heeft het niet ontvangen, niet begrepen. Het woord dat licht is, schijnt in de duisternis van de chaotische wereld en de duisternis ontvangt het niet, begrijpt het niet. Het woord is vlees geworden en heeft in de wereld onder ons gewoond. En hebben wij het ontvangen en begrepen?

God heeft ons zijn woord gegeven. En dat betekent nogal wat voor ons. Gods openbaring is niet alleen iets van God; het is vooral iets van ons. God hoeft zich niet voor zichzelf te openbaren, om het maar wat populair te zeggen. De openbaring betreft met name ons heil; de wijze waarop God zich aan ons openbaart zegt iets over wie wij zijn. En de namen die we God geven zeggen niet alleen wie God voor ons is, maar ook en vooral wie wij zijn in het licht van die openbaring. Daarom is het belangrijk om juist over die relatie na te denken en er de consequenties aan te verbinden. De menswording in Christus Jezus is zo'n belangrijk openbaringsgegeven met een diepgaande betekenis voor ons als mens.

God heeft ons zijn woord van trouw gegeven. Hij heeft ons in het leven gebracht en volgens het tweede scheppingsverhaal zijn levensadem ingeblazen. We lezen dat als een levensverbondenheid tussen God en mens die in de schepping aanwezig is. Die verbondenheid hoeven we niet tot stand te brengen en hangt ook niet af van wie we zijn of wat we doen. Het is een verbondenheid ten principale. We zijn ons daar lang niet altijd van bewust en we gedragen ons er ook niet altijd naar. Maar hoe zouden we leven en hoe zouden we ons voelen wanneer we ons ervan bewust zijn dat het God is die in en door ons ademt, dat het zijn geest is die door ons heen waait en ons bezielt? Op het omslagpunt van een ingrijpende verandering in de toestand van zijn volk, die van een slavenbestaan naar een vrij volk, openbaart God zich als degene die "er is". In de ongewisheid van

de groei van slavenvolk tot volk van God, in de ontwikkeling van een nieuwe identiteit trekt God mee langs bergen van verbondenheid en dalen van twijfel. Tot het volk is waar het wezen moet, in het beloofde land. En die reis duurt tot op vandaag. Want er is een groot verschil tussen volk van God worden en het te blijven; tussen de wet ontvangen en leven naar het woord; tussen vertrekken uit het slavenhuis en wonen in het beloofde land. Het is het verschil tussen belofte en vervulling; een verschil dat overbrugd wordt door de tekenen van zijn trouw.

God heeft ons zijn scheppend woord gegeven. Een woord dat niet alleen klinkt in het begin, maar dat scheppen blijft en ons naar dit woord vernieuwt. Het is de nieuwe schepping na de zondvloed, dat treurige ehec van Gods wereld; het roept op tot levensvernieuwing en bekering in de mond van profeten; het is mens geworden in Christus, teken van Gods trouw. In hem zijn scheppingswoord en verbondsword vervuld. Historisch op unieke wijze, maar uiteindelijk, wanneer God alles is in allen, op exemplarische wijze. Hij is de gestalte van Gods levenwekkend woord dat ook ons in hem herschept tot wie we zijn. De menswording laat zien dat God niet woont in zijn tempel, maar dat wij die tempel zijn en woonplaats van de allerhoogste. De menswording geeft een volstrekt nieuwe betekenis aan ons mens-zijn. Daarin wordt iets van de distantie tussen God en mens, van het volstrekt andere overbrugd. Daardoor is het woord niet alleen iets wat we ontvangen hebben en waaraan we gehoorzamen en waarnaar we leven, maar meer nog dan dat maakt het woord onze identiteit uit. Het is wat we ten diepste zijn.

God heeft ons zijn woord gegeven om ernaar te luisteren. Het woord van het verbond op de Sinai, het woord van de profeten dat ons in het hart is gelegd, het woord dat Christus is. Om ons steeds weer te herinneren wie we zijn luisteren we naar dit woord. Om gelukkig en in vrede met alle schepselen te leven in de wereld die ons is toevertrouwd luisteren we naar dit woord. En we luisteren om het te beamen met ons leven. En beamen is niet alleen ja zeggen, maar het ook waar maken. We horen naar het woord om het te doen en het te vervullen, zodat het niet ijdel blijft en zonder betekenis voor de wereld. Door te luisteren naar het woord en het op te nemen ontvangen we onze betekenis. Door het te beamen geven wij het daadwerkelijk betekenis voor ons en voor de wereld.

Er schuilt ook betekenis in het gegeven dat de Heer verschijnt te middernacht, in het duister van de wereld, op de puinhopen van Jeruzalem. De nood aan menswording en aan een menselijke wereld is het grootst waar deze verduisterd worden. We leven werkelijk op de puinhopen van Jeruzalem, in een gebroken wereld. Jeruzalem is immers voor ons het visioen van een van Gods vrede vervulde wereld. We kunnen werkelijk niet het feest van Gods menswording vieren zonder daarbij onze eigen menswording te betrekken.

Wanneer we God noemen 'die er is' zegt dat ook iets over onze eigen identiteit als mens, namelijk dat wij aanwezig moeten voor elkaar en ons niet aan onze verantwoordelijkheden kunnen onttrekken. We spreken over de messiaanse dienaar van God die voor ons is mens geworden als 'wonderbare raadsman' en 'vredevorst'. Die bewoordingen voor de menselijke gestalte van Gods woord roepen ons op om daadwerkelijk te luisteren naar zijn goede richtlijnen voor het leven. Als

we hem Leraar van gerechtigheid noemen verlangen we mensen te worden die gerechtigheid doen. De titel 'vredevorst' maakt ons alleen maar onderdanen van deze koning wanneer wij proberen met allen, voor zover het van ons afhangt, in vrede te leven.

De menswording betekent dat we eens en voorgoed deel uitmaken van Gods plan en toekomst. Niet als object, maar als medeverantwoordelijk subject, als verbondsgenoten. Dat is niet alleen voor ons fijn om te weten en om ons een goed gevoel te geven, want dat doet het zeker, maar het geeft ons vooral een verantwoordelijkheid in handen. God blijft stom wanneer wij zijn woord niet spreken. Hij blijft machteloos wanneer wij zijn woord niet doen. Hij blijft afwezig wanneer wij hem niet present stellen. Wij zijn zijn mond, hart en handen. Kortom zijn lichaam in deze wereld. En dat vieren we vandaag en elke keer dat we eucharistie vieren. Daarin worden we telkens opnieuw geboren en worden we wie we zijn: het lichaam van Christus, Gods gestalte in de wereld. Moge Gods licht van gerechtigheid en vrede door ons schijnen in ons aardrijk en alle duisternis verdrijven. Zelig Kerstfeest. Amen.